

Üç Şerefeli Camii

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

0.1	Üç Şerefeli Cami	4
0.1.1	Osmanlı Mimarisinde Çığır Açan İlklerin Buluştuğu Cami	4
0.1.2	Dört Minare Dört Ayrı Özellik ve Eşi Bulunmayan bir Kapı	5

0.1 Üç Şerefeli Cami

1443–1447 arasında, Sultan II.Murat yaptırmıştır. Cami Osmanlı sanatında erken ile Klasik dönem üslubu arasında yer alır. Burada,ilk kez uygulanan bir planla karşılaşılmaktadır. 24 m. çapındaki büyük merkezi kubbe, ikisi paye, dördü duvar payesi olmak üzere altı dayanağa oturur. Yanlarda daha küçük ikişer kubbe ile örtülü kare bölümler vardır. Yapı, bir yenilik olarak, enine dikdörtgen bir yapıdır.

Böylece enine gelişen mekana ulaşılmak istenmiştir. Bu planı Mimar Sinan İstanbul camilerinde daha gelişmiş biçimiyle uygulamıştır. Ayrıca, Osmanlı mimarisinde revaklı avlu ilk kez bu Camide kullanılmıştır. Avlunun dört köşelerine minareler yerleştirilmiştir.Üç Şerefeli Cami, bu özellikleriyle sonraki camilere öncü olan anıtsal bir yapıdır. Basamaklı üç kapıdan girilen avlunun Sütunları, serpantinli breş,granit ve mermerdendir. Avlu pencerelerinden ikisinin alınlıkları çini süslemedir. Lacivert ve ak renkli çiniler, bitkisel kıvrık dal bordürü ile çevrilidir. Burada Sultan II.Murat'ın adı geçmektedir. Revak kubbelerindeki özgün kalem işleri, Osmanlı Camileri'ndeki en eski örneklerdir. Camiye adını veren üç şerefeli anıtsal minare, 67.62 m. yüksekliğindedir. Her şerefeye ayrı yollardan çıkılması ilginçtir. Minare gölgesi kırmızı kaştan zikzaklar ve ak karelerle devinim kazanmıştır. Kaidesinde Bursa Kemerli sağır nişler vardır.

Üç Şerefeli Cami'nin, süslemeleri de ilginçtir. Taçkapı, yankapılar,minareler, sütun başlıkları ve pencerelerde mermer, ak ve kiremit rengi taş kullanılmıştır. Taçkapıda mukarnaslar ve yan nişlerin üst bölümlerindeki yazıların arasında kıvrık dal ve rumiler göze çarpar. Büyük kubbeye, yan ve avlu revaklarındaki lacivert, al, ak ve sarı renkte kalem işleri vardır. Süslemelerde yazı kuşakları, rumi,palmet, lotus motifleri görülür.Kubbe peteği ve pandantiflerde de Rokoko süslemeler vardır.

0.1.1 Osmanlı Mimarisinde Çığır Açan İlklerin Buluştuğu Cami

Bu camiye yaptıran Osmanlı Padişah'ı Sulta II.Murat Edirne'yi bir başkent olarak tasarlıyordu. Üç Şerefeli; bu tasarı içinde ve o dönemlerde Balkanlardaki egemenliğin ifadesi gibidir.

Osmanlı Mimarisinde yeni bir çığır açan bu cami bazı özellikleriyle, ilklerin de sahibi durumundadır.

Örneğin; Üç Şerefeli, Selçuklu Mimarisindeki çok kubbeli dönemden tek Kubbeli döneme geçişin ilk denemelerindendir.

Bu cami Osmanlı Mimari Tarihinin ilk büyük revaklı avlusuna sahiptir. Bu avlu da, Osmanlı Mimarisinin bu konudaki ilk denemesidir.

1438 yılında yapımına başlanan cami 1447 tarihinde bitirilmiştir ve Yapanlar için; Mimarı Muslihittin, ustası Şahabettin'dir, diyen Kaynaklar vardır.

Osmanlı camilerinde harem taşıdığı bulunan ilk deneme Üç Şerefeli’de gerçekleştirilmiştir.

Cami’ye girer girmez ana kubbenin altına gelinir ve bu Üç Şerefeli’ye ait bir özelliktir.

Kubbelerdeki orjinal kalem işleri Osmanlı Camilerinde görülen en eski örneklerdir.

Kubbeye çeşitli meyvelerden oluşan *Meyve Sofrası* görülür.

Üç Şerefeli Cami, Osmanlı Sanatında Erken ile Klasik Dönem arasında yer alır. Burada ilk kez uygulanan bir planla karşılaşılır. 24 m. çapındaki büyük merkezi kubbe, ikisi paye, dördü duvar payesi olmak üzere 6 dayığa oturur. Yanlarda daha küçük ikişer kubbe ile örtülü Kare bölümler vardır. Yapı, bir yenilik olarak, enine dikdörtgen planlıdır. Böylece enine gelişen mekana ulaşılma istenmiştir.

İstanbul’daki bir çok ünlü caminin kubbesinden daha büyük olan Üç Şerefeli’nin ana kubbesi (24 m.) kendi çapından daha büyük bir dikdörtgen alanı örter. Bu geometrik tasarımıyla Mimar Sinan’ın bir çok altıgen çardaklı yapısı için prototip oluşturmuştur.

Diğer yandan, Üç Şerefeli Cami’nden esinlenerek, altıgen çardak üzerine inşa edilen camiler, dünya mekan mimarisinde özgün bir konuma sahip yapılarıdır.

Mihrabın iki yanında, caminin denge durumunu kontrol için iki silindir bulunur. Bunlar ayar terazileridir ve dönüyor oluşları caminin dengede olduğunun göstergesidir.

Cami camlarının tümü renklidir.

Ses düzeninde eko özelliği belirgindir.

0.1.2 Dört Minare Dört Ayrı Özellik ve Eşi Bulunmayan bir Kapı

Dört minaresinin biri üç, biri iki, ikisi birer şerefeli olup; baklavalı, şışhaneli, çubuklu ve burmalı motif üsluplarıyla bezenmiştir.

Camiye adını veren üç şerefeli minare, Selimiye yapılarına kadar minarelerin en büyüğü kabul edilirdi. Külahıyla birlikte 76 m. olup, merdivenindeki toplam basamak sayısı 203’tür.

Şerefelerine üç ayrı yoldan çıkılır.

Bu tarzıyla bir ilktir ve birinci merdiven bir ile üçüncü şerefeye, ikinci merdiven ikinci ile üçüncüsüne, üçüncü merdiven ise; doğrudan üçüncü şerefeye götürür.

Üç Şerefeli’nin bir başka özelliği; camisiyle birlikte kesme taş kullanılarak yapılan ilk minare oluşudur.

Baklavalı minare Fatih Sultan Mehmet döneminde yaptırılmıştır.

Fatih Sultan Mehmet bu minareyi Peykter Medresesini yaptırırken ekletmiştir.

Kuzeybatıdaki tek şerefeli olan minare 1610 yılında Sultan I.Ahmet tarafından; Burmalı minare ise Sultan II.Mustafa tarafından yaptırılmıştır.

Caminin ilk ve asıl minaresi Üç Şerefeli'dir.

Üç Şerefeli Caminin kapısı özgün durumuyla neredeyse cami kadar ün yapmıştır.